

Remissyttrande över promemorian Covid-19-lag (S2020/09214)

Remissinstans: Stockholmsmarknader

Stockholmsmarknader har tagit del av ovan promemoria och har följande att anföra:

Stockholmsmarknader ser ett akut behov av ny lagstiftning för att komma till rätta med flera mycket problematiska följder av dagens nyttjande av föreskrifter kring ordningslagen.

Vi ser också mycket positivt på regeringens ambition, att
”Lagen möjliggör träffsäkra åtgärder som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt.”

För att kunna få denna effekt är det dock helt avgörande att

- den nya lagstiftningen verkligen möjliggör – och snarare kräver – differentierade och anpassade föreskrifter, även för de mycket olikartade typerna av verksamheter under ordningslagen
- att branschspecifika föreskrifter, krav och förbud tas fram i god dialog med branschföreträdare
- samt att myndighetsbeslut fattas snabbt och effektivt och att samordning mellan berörda myndigheter fungerar utan fördröjningar

1. ORDNINGSLAGENS BEGREPP OLÄMPLIGA SOM KLASSIFICERING

Ordningslagen bör över huvud taget inte tillämpas som klassificering av verksamheter, då detta per definition innebär problem i och med att den omfattar så väsensskilda verksamheter.

I stället bör även de verksamheter som ligger under ordningslagen, s k allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, delas upp efter bransch eller slag av verksamhet, på samma sätt som t ex handelsplatser i lagförslaget klassificeras för sig.

På så vis undviker lagen också att även fortsättningsvis skapa orimligheter vad gäller gränsdragningar och krocker.

2. ANG FRAMTAGANDE AV FÖRESKRIFTER, KRAV OCH FÖRBUD

Ett förbud bör, som lagstiftaren formulerar det, utformas så att det inte leder till orimliga konsekvenser. Alltför generella krav riskerar i specifika fall att t o m bli kontraproduktiva ur smittskyddssynpunkt.

Det är helt avgörande med en tät och god dialog med berörda branscher om lämpliga smittskyddsåtgärder och krav för respektive bransch. Seriösa aktörer besitter värdefulla kunskaper om hur verksamheterna ser ut i praktiken.

2. 1. Ang § 5 i lagförslaget

Lagstiftaren föreslår följande: "/.../lämpliga åtgärder för att förhindra smittspridning. Verksamheten ska så långt som möjligt/.../".

FÖRSLAG: Lämpliga åtgärder definieras i dialog med branschföreträdare. "Så långt som möjligt" definieras eller utmejslas i dialog med branschföreträdare.

2. 2. Ang § 8 i lagförslaget

Följande förslag på möjliga föreskrifter för verksamheter under ordningslagen är för somliga verksamheter irrelevanta, oproportionerligt detaljstyrda eller i somliga fall rent kontraproduktiva:

1. *begränsning av antalet deltagare*

För att på öppna verksamhetsområden, som loppisar på stora öppna ytor utomhus, t ex fält eller parker, kunna garantera en viss fix siffra (t ex 50 personer), måste området hägnas in – vilket medför två för smittskyddet mycket ogynnsamma, kontraproduktiva följder:

- ett begränsat antal in- och utgångar i stället för obegränsade möjligheter att kunna gå in på området "var som helst"
- området minskas ner för att det ska vara praktiskt möjligt att hägna in, vilket skapar mindre yta per person.

FÖRSLAG: Begränsning av deltagarmängd utan specifikt antal. Ansvaret läggs på verksamheten att anpassa och se till att mängden människor inte skapar trängsel.

2. *minsta avstånd mellan deltagare med anvisade platser*

För somliga verksamheter, t ex loppisar på stora öppna ytor utomhus, är begreppet "anvisade platser" irrelevant – på samma sätt som det är inom den vanliga handeln. De fysiska kontakterna mellan människor små och korta, om några. Mer relevant är att definiera ett minsta avstånd mellan deltagande försäljare med anvisade platser.

FÖRSLAG: Om ett minsta avstånd ska definieras, bör det göras som Ett minsta avstånd mellan deltagande försäljare med anvisade platser.

3. *begränsning av tiden för sammankomsten eller tillställningen*

Ju kortare tidsspann människor har på sig att passera en verksamhet, desto större är risken för trängsel under det tidsspannet.

FÖRSLAG: Ingen generell begränsning av tider i förordningar. I stället en dialog med respektive bransch om anpassning av tiden för verksamheter (i vissa fall förlängning).

4. *andra åtgärder för att förhindra smittspridning*

FÖRSLAG: åtgärder utformas i dialog med representanter för berörda branscher, där branschen utifrån myndigheternas syfte kan ta fram förslag på konkreta åtgärder.

3. ANG. BEHOVET ATT UNDVIKA NYA "KROCKAR" MELLAN REGELVERK

Ett av huvudsyftena med det nya lagförslaget är att undvika de orimligheter som dagens upplägg med förordningar kring ordningslagen innebär. För att inte hamna i samma orimliga situation av krockar mellan olika regelverk ännu en gång är det mycket viktigt att reda ut vilka verksamheter som kommer att lyda under vilka regelverk.

Det råder i det nyvarande förslaget från regeringen fortsatta risker för orimliga krockar mellan regelverk, och

oönskat skapande av osjysst konkurrens och monopol.

3. 1. Verksamheter riskerar falla under trippla regelverk

Loppisar riskerar att falla under trippla regelverk: ordningslagen, föreskrifter för handelsplatser och förbud mot att samlas på allmän plats.

- Hur ska loppisar definieras? De är varken traditionella evenemang eller traditionella handelsplatser. Det bör förtydligas om de ska lyda under ordningslagens regleringar eller särskilda föreskrifter för handelsplatser.

3. 2. Likadana verksamheter faller under olika regelverk

Det är också av största vikt ur rättssäkerhetssynpunkt att samma typ av verksamhet lyder under samma regelverk, oavsett vem som står bakom den:

- Somliga loppisar, de kommunalt arrangerade på torghandelsplatser (t ex Stockholms stads Söndagsloppis på Hötorget), lyder inte under ordningslagen. De flesta andra loppisar gör det dock, trots att de båda verksamheterna ser exakt likadana ut. Detta har i praktiken under 2020 inneburit ett kommunalt monopol på loppisar.

3. 3. Smittskyddet måste vägleda, inte byråkratiska gränsdragningsproblem

I dagsläget gäller att handel inomhus saknar begränsningar, medan handel utomhus klassas som marknad och därmed faller under ordningslagen – med begränsning om 8 deltagare.

Detta får den orimliga följderna att handel, som av smittskyddsskäl vill flytta ut sin försäljning utomhus, hindras av förordningarna kring ordningslagen.

Det innebär också att den enda handel som under hela 2020 varit begränsad – och i praktiken stoppad – är den som sker utomhus, på t ex loppisar.

Regeringen skriver:

”Det bör eftersträvas att verksamheter inte ska behöva förhålla sig till fler regelverk än nödvändigt. I de fall verksamheter omfattas av flera regelverk måste det säkerställas att de krav på smittskyddsåtgärder som ställs inte är oförenliga med varandra”.

FÖRSLAG OM TILLÄGG:

”Det bör också eftersträvas att verksamheter av samma art lyder under samma regelverk.”

4. Ang behovet att undvika trubbigheten som tidigare förbudsförordning inneburit

Regeringen skriver i § 8:

”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att den som anordnar en sådan allmän sammankomst eller offentlig tillställning som omfattas av ordningslagen (1993:1617) ska vidta smittskyddsåtgärder”.

FÖRSLAG:

Regeringen måste förtydliga att detta verkligen ska innebära skillnad mot nuvarande situation, d v s att det är möjligt med differentierade föreskrifter för de väldigt olikartade typer av verksamheter under ordningslagen.

Detta bör i första hand ske genom att INTE använda ordningslagen och begreppen allmän sammankomst

och offentlig tillställning som klassificering.

Annars befinner man sig fortfarande i samma katastrofala trubbighet, som dagens förordning innebär. Ett av den föreslagna lagens syften är ju att den möjliggör "träffsäkra åtgärder som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt".

5. Ang behovet av incitament / krav på myndigheter att införa rimliga undantag

För att uppnå regeringens syfte, att "Lagen möjliggör träffsäkra åtgärder som inte i onödan hindrar sådan verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt", krävs att de myndigheter eller andra som ges befogenhet att införa undantag etc, verkligen har incitament att göra detta.

Annars finns uppenbara och stora risker att ingen myndighet, eller enskild handläggare, vill, vågar eller orkar fatta beslut om undantag e dyl. Och då hjälper aldrig så goda intentioner från lagstiftaren.

Exempelvis i kapitel 9.3 Handelsplatser, där regeringen skriver:

"Riskerna för smittspridning kan skilja sig åt mellan olika typer av verksamheter, men eventuella undantag bör regleras på lägre normgivningsnivå än lag "

Vem tar på sig att göra detta? Vem har krav på sig att ta tag i detta – och att göra det skyndsamt? Finns incitament för någon att göra undantag eller är det enklast för tjänstemän att INTE göra det, oavsett vad som kan anses berättigat ur smittskyddssynpunkt?

6. Ang förhållandet till ordningslagen

Ordningslagen är, som tidigare angivet, olämplig för klassificering av verksamheter, då detta per definition klumpar ihop väsensskilda verksamheter på ett orimligt vis.

Regeringen skriver:

"Om kopplingen till tillståndsprovningen togs bort, skulle det innebära en försvagning av det nuvarande sanktionssystemet. Mot denna bakgrund görs bedömningen att Polismyndigheten inte bör få bevilja tillstånd till en allmän sammankomst eller offentlig tillställning om det av ansökan framgår att den ska hållas i strid med föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen."

Detta kan fortfarande uppnås utan att använda ordningslagen för klassificering av verksamheter.

FÖRSLAG:

För att tillstånd enligt ordningslagen ska kunna beviljas kan lagstiftaren kräva att för verksamheten gällande föreskrifter hålls.

6.1 Straffrättsligt ansvar

Avser regeringen att det fortsatt ska ligga ett större straffrättsligt ansvar på verksamheter under ordningslagen än andra verksamheter under den nya covid-19-lagen? Hur motiveras i så fall detta?

Om så avses, är det oerhört viktigt med knivskarpa definitioner av vilka krav som ställs på verksamheterna, så att man inte av misstag kan bryta mot en gråzon i föreskrifterna.

6.2 Ang tidpunkt för ikraftträdande och överlappande lagstiftningar

Den nya lagen föreslås träda i kraft 15 mars. För verksamheter under sommaren 2021, som kräver polistillstånd, skickas ansökningar dessförinnan – då gäller fortfarande förordningen om maxantal deltagare. Regeringen behöver därför förtydliga hur en smidig övergång kring detta kan ske, så att det inte i sommar

släpar kvar "utgångna" begränsningar i polistillstånd.

7. Ang näringsfrihet och ersättning till drabbade verksamheter

7. 1. Näringsfrihet

Regeringen skriver i § 7:

"Föreskrifter och beslut om begränsningar får meddelas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19."

Det är fullständigt oacceptabelt att – som regeringen under året gjort – som "nödvändigt" räkna signalvärde, en normbildande funktion etc. Endast verklig smittfara i aktuell verksamhet ska beaktas vid förbud och föreskrifter.

7. 2. Ersättning till ALLA drabbade branscher ett anständighetskrav

Regeringen skriver:

"Dessa politiska, statligt beslutade föreskrifter och förbud har inneburit, och kommer även fortsättningsvis att innebära, kraftiga ingrepp i näringsfriheten. Måste ur rättssäkerhets- och anständighetskäl ersättas av staten."

Och:

"Eventuella anspråk på ersättningar bör lämpligen hanteras inom ramen för det löpande arbetet med att lindra de ekonomiska skadeverkningarna av covid-19 för företag, löntagare och andra aktörer i Sverige."

Redan idag har ett stort antal verksamheter under ordningslagen belagts med ett de facto näringsförbud. Detta i sig måste medföra en självklar ekonomisk kompensation för berörda verksamheter – utöver de generella stödåtgärder som erbjudits alla landets verksamheter. Allt annat är oanständigt.

Hittills har det rått en absolut godtycklighet kring vilka av de drabbade sektorerna under ordningslagen som fått ta del av riktat stöd – och vilka som helt ställts utanför. Verksamheter som klassats som "kultur" respektive "sport" har kunnat ta del av riktade stöd från regeringen flera gånger om. Samtidigt har andra verksamheter, som på precis samma sätt stoppats helt av precis samma ordningslag, inte fått någon del av detta.

Detta orättvisa system MÅSTE rättas till och ett likadant riktat stöd MÅSTE erbjudas även de andra verksamheter som drabbats på precis samma sätt av de facto näringsförbud under ordningslagen.

SLUTLIGEN

Generellt är skyndsamhet och effektivitet helt avgörande för om den föreslagna nya lagen ska kunna få avsedd effekt att träffa mer rimligt och specifikt och att därmed rädda verksamheter från att gå under – i onödan!

För Stockholmsmarknader, Maria Wiberg, vd